

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

ÉSZREVÉTELEK A „PÁRHUZAMOSAN” MEGINDÍTOTT SZERZŐDÉS ÉRVÉNYTELENSÉGÉNEK MEGÁLLAPÍTÁSA ÉS VÉGREHAJTÁS MEGSZÜNTETÉSE (KORLÁTOZÁSA) IRÁNTI PEREK EGYES ANYAGI- ÉS ELJÁRÁSJOGI KÉRDÉSEIVEL FOGLALKOZÓ JOGGYAKORLAT-ELEMZŐ CSOPORT TEVÉKENYSÉGÉRŐL SZÓLÓ ÖSSZEFOGLALÓ VÉLEMÉNY POLGÁRI PERRENDTARTÁST ÉRINTŐ JOGSZABÁLY-MÓDOSÍTÁSI JAVASLATAI KAPCSÁN

TARTALOMJEGYZÉK

A./	ÖSSZEFOGLALÓ
B./	RÉSZLETES JOGI ÁLLÁSPONT
I.	A jogszabály-módosítási javaslat
I.1.	A jogszabály-módosítási javaslat tartalma
I.2.	A jogszabály-módosítási javaslat kontextusa és a kirajzolódó koncepciók
<i>I.2.1.</i>	<i>Érintett személyi kör</i>
<i>I.2.2.</i>	<i>Kirajzolódó koncepciók</i>
II.	Jogszabály-módosítási javaslattal érintett Jogintézmény lényege a vonatkozó hatályos jogszabályi rendelkezés és az ahhoz kapcsolódó joggyakorlat tükrében
III.	Jogszabály-módosítás javaslat kapcsán felmerülő jogelvek és egyéb motívumok
III.1.	Jogbiztonság
III.2.	Közvetlen végrehajthatóság mint „hitelezői alanyi jog”
III.3.	Adósok megítélése
IV.	Jogszabály-módosítási javaslattal érintett Jogintézmény szabályozásának rövid történeti áttekintése
IV.1.	A jelenleg hatályos szabályozás kialakulása
IV.2.	Előzmények
V.	A Módosítási javaslatok a vonatkozó jogelvek, célok, értékek és motívumok tükrében
V.1.	Kritikai megjegyzések a jogbiztonság jogelve kapcsán
<i>V.1.1.</i>	<i>Jogintézményt érintő további jogelvek és azok által védett értékek</i>
<i>V.1.2.</i>	<i>Módosítási javaslatok (azaz az Összefoglaló véleményből kiolvasható célok elérésére tett technikai lépések) viszonya a további jogelvekkel, tekintettel a további jogelvek által védett értékek sérelmére</i>
<i>V.1.2.1.</i>	<i>Koncepció I.</i>
<i>V.1.2.2.</i>	<i>Koncepció II.</i>
<i>V.1.3.</i>	<i>A további jogelvek és az azok által védett értékek sérelmének szükségessége és arányossága</i>
V.2.	Közvetlen végrehajthatóság mint „hitelezői alanyi jog”
V.3.	Adósok megítélése
VI.	Konklúzió

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

A. / ÖSSZEFOGLALÓ

A Pp. 369. § a) pontjában szabályozott, a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per önálló jogintézmény, a magyar jogrendszer szerves része. Lényege, hogy ha az adós a végrehajtási záradékkal ellátott okiratra alapított követelést jogtalannak tartja, a megindítandó végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben minden vitás kérdést felvethet, így különösen a követelés jogalapját is vitathatja: ilyenkor gyakorlatilag a végrehajtási eljárás megindítását követően, utólagosan bonyolódhat le az a jogvita, amelyre a végrehajtási lap alapjául szolgáló határozatban foglalt követelés esetén a végrehajtandó határozat meghozatalát megelőzően kerül sor.

Az átalakítási koncepció (értelmezés függvényében) a végrehajtás megszüntetési és korlátozási perek részbeni vagy teljes felszámolásához vezethet, amely igen súlyosan érintené az adósok jogérvényesítési és védekezési lehetőségét.

Az összefoglaló vélemény is rögzíti, miszerint a jogszabály-módosítási javaslatokat a Kúria az általa „párhuzamos” perindításnak nevezett, érvénytelenség megállapítási és végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per egyidejű megindításából fakadó anomáliák orvoslása végett dolgozta ki, amely anomália – mintegy 70 évet követően – a devizaalapú kölcsönökkel kapcsolatos perlési hullám okán került úgymond, a joggyakorlat látókörébe. Ebből értelemszerűleg következik, hogy a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perekre vonatkozó jogszabály-módosítási javaslatok leginkább a devizaalapú kölcsönök adósainak (akik jellemzően fogyasztók) jogérvényesítési lehetőségeire lehetnek kihatással.

A módosítási javaslatok adósokra nézve kedvezőbb értelmezése szerint a Kúria a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) pereket soron kívül tárgyalandó olyan vagyoni jogi perré javasolja átalakítani, ahol az érvénytelenség megállapítása esetén – további jogkövetkezmények alkalmazhatósága híján – kizárólagos jogkövetkezményként végrehajtás megszüntetése (korlátozása) jogkövetkezmény alkalmazására kerülhet sor.

A módosítási javaslatok adósokra nézve kedvezőtlenebb értelmezése szerint a Kúria a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) pereket kvázi felszámolni javasolja azáltal, hogy a végrehajtás megszüntetése kizárólag egyéb, a felek közötti összegszerű elszámolásra is kiterjedő jogkövetkezmény egyidejű alkalmazása mellett lehetne kérhető, ezzel megfosztva az adósokat azon jogérvényesítési lehetőségtől, hogy a követelés érvényes létrejötté hiányában egyidejű elszámolási kötelezettség nélkül kezdeményezhessék peres úton a velük szemben foganatosított végrehajtási eljárás megszüntetését.

Az összefoglaló vélemény a módosítási javaslatokat egyetlen jogelvre, a jogbiztonságra vezeti vissza. Az összefoglaló vélemény jogbiztonság elvét szolgáló módosítási javaslatai által elérni kívánt célok („párhuzamos” perindítási anomália felszámolása, kellő mélységű bizonyítás lehetőségének biztosítása, gyakorlatban is tartható határidők előírása) alapvetően helyesek, mindazonáltal azok egyrészt a végrehajtás megszüntetési és korlátozási perek részbeni vagy teljes felszámolása nélkül is elérhetőek, másrészt az összefoglaló vélemény számos egyéb figyelembe veendő jogelvet és azok által védett értéket negligált, amelyek a következők:

- (1) fogyasztók jogainak magas szintű védelme;
- (2) igényt hazai bíróság ésszerű határidőn belől tárgyalja és bírálja el;
- (3) hatékony jogorvoslathoz való jog.

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

Az összefoglaló vélemény I. sz. melléklete igen szigorú hitelező-védelmi szabályozást vetít előre, ahol a közvetlenül végrehajtható okirattal bíró hitelező közvetlen végrehajtáshoz való joga már-már mintegy sérthetetlen alanyi jogként jelenik meg. Az összefoglaló vélemény I. sz. melléklete továbbá igen negatív feltételezésekkel él az adósok motivációit illetően. Az adósokat követelés alól kibújni akaró, fedezetelvonást végrehajtani kívánó személyeknek tünteti fel. Álláspontunk szerint a szabályozási környezet átalakításának nem lehet motívuma egy olyan általánosító és egyoldalú állásfoglalás, miszerint az adósok rosszhiszeműek és jogelkerülők. Továbbá nem áll módunkban eltekinteni attól a tényről, miszerint egy esetleges jogszabályi koncepcióváltás elsődlegesen a devizaalapú kölcsönök jellemzően fogyasztó státuszú adósaira lennének kihatással. Ezen körülményre tekintettel a vonatkozó jogszabályi környezet akként alakítandó, hogy az – a hitelezői érdekek aránytalan sérelme nélkül – fogyasztóvédelmi célokat is szolgáljon.

Alapvető koncepcionális hiba, hogy az összefoglaló vélemény a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) adósi igényt járulékos és nem elsődleges igényként kezeli, így figyelmen kívül hagyja azon eminens jelentőségű tény, miszerint a jogintézmény létének az oka az, hogy míg a végrehajtási lap kiállítása esetén a végrehajtandó határozat kontradiktórius eljárásban, bizonyítás eredményeként születhet csupán meg, az okirat záradékolását megelőzően ilyen eljárásra, a felek nyilatkozatainak vizsgálatára, értékelésére nem kerül sor, a záradékolat okiratba foglalt követelés jogosságát bíróság nem vizsgálja, illetve az közvetlenül végrehajtható.

Végezetül rögzítjük, hogy meglátásunk szerint a jogintézmény az elmúlt hetven évben be tudta tölteni szerepét, arra a jövőben is alkalmas. A hatályos szabályozás álláspontunk szerint a fogyasztóvédelmi célokat megfelelően szolgálja a hitelezői érdekek aránytalan sérelme nélkül, ezen egyensúlyi állapot hitelezői érdekek mentén történő megtörése elfogadhatatlan – mindazonáltal kisebb módosításoknak helye lehet, azt maga a lenti B./ fejezet is hivatkozza.

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

B./ RÉSZLETES JOGI ÁLLÁSPONT

I. A jogszabály-módosítási javaslat

I.1. A jogszabály-módosítási javaslat tartalma

A „párhuzamosan” megindított szerződés érvénytelenségének megállapítása és végrehajtás megszüntetése (korlátozása) iránti perek egyes anyagi- és eljárásjogi kérdéseivel foglalkozó joggyakorlat-elemző csoport tevékenységéről szóló összefoglaló vélemény (a továbbiakban az **Összefoglaló vélemény**¹) V. Összefoglaló című fejezete javasolja a polgári perrendtartásról szóló **1952. évi III. tv.** (a továbbiakban a **Pp.**) különleges eljárásokat taglaló Negyedik Részének XXV. Fejezetében szabályozott végrehajtás megszüntetési és korlátozási perek szabályozásának átalakítását.

Elsődlegesen javasolja az érvénytelenség megállapítása iránti vagyoni jogi igény és a Pp. 369. § a) pontja szerinti, követelés érvényes létre nem jöttére alapított igény egy, érvénytelenség megállapítása iránti perben való összevont érvényesíthetőségének megteremtését, oly módon, miszerint a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását az érvénytelenség egyik jogkövetkezményeként lehessen kérni (a továbbiakban ezen jogszabály-módosítási javaslat az **Elsődleges módosítási javaslat**).

Másodlagosan felveti a Pp. 369. §-ának átalakítását oly módon, hogy az kizárólag utólagos tények és körülményekre alapított igények érvényesíthetőségét tegye lehetővé (a továbbiakban ezen jogszabály-módosítási javaslat a **Másodlagos módosítási javaslat**).

Míg az Elsődleges módosítási javaslat közvetetten és némileg elnagyolt fordulatokat alkalmazva utal a **Pp. 369. § a) pontjában szabályozott, a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per** (a továbbiakban a **Jogintézmény**) önálló jogintézményként való felszámolására, a Másodlagos módosítási javaslat tartalmából ez az álláspont már egyértelműen kikövetkeztethető. Itt rögzítendő, hogy ezen, a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) pereknek két válfaja van: a végrehajtás teljes megszüntetését célzó megszüntetési per (a továbbiakban a **Megszüntetési per**) és a végrehajtás részbeni megszüntetését célzó korlátozási per (a továbbiakban a **Korlátozási per**).²

Harmadlagosan javasolja a Pp. 370/A. §-ában rögzített szigorú eljárásjogi rendelkezések kivezetését és azok helyett a soron kívüli tárgyalási kötelezettség törvényi rögzítését (a továbbiakban ezen jogszabály-módosítási javaslat a **Harmadlagos módosítási javaslat**).

Az Összefoglaló vélemény I. sz. melléklete a következő hitelező-védelmi módosítási javaslatot tartalmazza: „... lehetővé kellene tenni, hogy a végrehajtás megszüntetése esetén, ha az eredeti végrehajtást kérő rövid határidőn belül pert indít új, végrehajtás alapjául szolgáló okirat megszerzése iránt (tipikusan elszámolás iránt), akkor az eredeti végrehajtási

¹ Az Összefoglaló vélemény a következő linken érhető el:

http://lb.hu/sites/default/files/joggyak/osszefoglalo_velemeney_1.pdf

² A hivatkozott pertípusokra vonatkozó legalapvetőbb információkat a lenti II. fejezet és az Összefoglaló vélemény Előzmények és jogi háttér c. I. fejezete foglalja össze. A hivatkozott pertípusok tárgya lehet egyaránt pénzkövetelés behajtása és cselekmény végrehajtása, a jelen írás tekintetében, az I.2.1. pontban írtak okán a Jogintézmény, Megszüntetési- és Korlátozási per alatt kizárólag a pénzkövetelés behajtására irányuló végrehajtások megszüntetését célzó peres eljárások értendők.

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

*eljárásban megtett foglaltatások joghatálya legalább biztosítási intézkedésként fennmaradhaszon.” (a továbbiakban ezen módosítási javaslat a **Negyedleges módosítási javaslat**).*

Szükséges továbbá ismételt hivatkozni az Összefoglaló vélemény I. sz. mellékletét, amely a következőket rögzíti: „Mindazokban a perekben, amelyek folyamatban lévő végrehajtás alapjául szolgáló szerződés érvényességét vitatják, kategorikusan ki kell zárni azt a lehetőséget, hogy a szerződő fél a szerződés érvénytelenségének megállapítását a bíróságtól anélkül is kérhesse, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását kérné. Ilyen perekben elengedhetetlen az érvénytelenség jogkövetkezményeiről való döntés (pl. elszámolás), minden más megoldás kizárólag a rosszhiszemű adós jogelkerülő magatartását pártolja és ösztönzi.” Jelen idézet kapcsán nem kellően egyértelmű, hogy aszerint csak érvénytelenségi perben kerül sor az érvényesség vitatására (mivel az érvénytelenség megítélése maga a per tárgya) vagy a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben is (ahol az érvénytelenség megítélése nem a per tárgya, hanem megmarad a jogi indoklás részének). Így értelmezés kérdése, hogy ezen idézet alapján az elszámolási kötelezettséget feltétlenül össze akarja-e kötni a végrehajtás megszüntetésének (korlátozásának) megítélésével (a továbbiakban ezen feltétlen összekapcsolási szándékot feltételező verzió az **Ötödleges módosítási javaslat**, az Elsődleges-, Másodlagos-, Harmadlagos-, Negyedleges- és Ötödleges módosítási javaslatok a továbbiakban együttesen a **Módosítási javaslatok**.

I.2. A jogszabály-módosítási javaslat kontextusa és a kirajzolódó koncepciók

I.2.1. Érintett személyi kör

Szükséges leszögezni, hogy az Összefoglaló vélemény is rögzíti (Előzmények és jogi háttér c. I. fejezet), miszerint a fenti I.1. pont szerinti jogszabály-módosítási javaslatokat a joggyakorlat-elemző csoport az általa „párhuzamos” perindításnak nevezett, érvénytelenség megállapítási és végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per egyidejű megindításából fakadó anomáliák orvoslása végett dolgozta ki, amely anomália – mintegy 70 évet követően (!) – a devizaalapú kölcsönökkel kapcsolatos perlési hullám okán került úgymond, a joggyakorlat látókörébe. Ebből értelemszerűleg következik azon tény, hogy a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perekre vonatkozó jogszabály-módosítási javaslatok leginkább a devizaalapú kölcsönök adósainak (akik jellemzően fogyasztók) jogérvényesítési lehetőségeire lehetnek kihatással.

I.2.2. Kirajzolódó koncepciók

Rögzítendő, hogy a **2014. évi XL. tv.** (a továbbiakban **Dtv. II.**) 37. §-a értelmében érvénytelenség megállapítása a Dtv. II. hatály alá tartozó, **2014. évi XXXVIII. törvény** (a továbbiakban **Dtv. I.**) 1. § (1) és (1a) bekezdésében meghatározott szerződések, azaz fogyasztók által megkötött egyes devizaalapú szerződések esetében kizárólag az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására is kiterjedően kérhető, oly módon, hogy a felek közötti elszámolásra összegszerű kérelem előterjesztése szükséges. Rögzítendő, hogy az Összefoglaló vélemény a Dtv. II. hatályba lépését követően látott napvilágot, azt a joggyakorlat-elemző csoport a Dtv. II. vonatkozó rendelkezéseinek ismeretében adta közzé.

A kérdéskör megvizsgálása kapcsán hivatkozzuk a joggyakorlat-elemző csoport Elsődleges módosítási javaslatát. Ezen módosítási javaslat csupán az érvénytelenség „egyik” jogkövetkezményeként javasolja a végrehajtás

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

megszüntetését vagy korlátozását alkalmazni, nem kizárólagos jogkövetkezményként.

A kérdéskör megvizsgálása kapcsán hivatkozunk az Összefoglaló vélemény I. sz. mellékletében szereplő Ötödleges módosítási javaslatot. Ezen módosítási javaslat - interpretáció függvényében - csupán az érvénytelenség egyik jogkövetkezményeként javasolja a végrehajtás megszüntetését vagy korlátozását alkalmazni, egyidejű, azonos per tárgyát képező elszámolási kötelezettség mellett.

A Módosítási javaslatok és a fentebb írtak alapján álláspontunk szerint az Összefoglaló véleményből a Jogintézmény átalakítása vonatkozásában két eltérő koncepció olvasható ki.

Az Elsődleges-, Másodlagos- és Harmadlagos módosítási javaslat - adósokra nézve kedvezőbb - értelmezése szerint az Összefoglaló vélemény - a javasolt jogszabály-módosításokon keresztül - **a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) pereket - de különösen a Megszüntetési pereket - soron kívül tárgyalandó olyan vagyoni jogi perré javasolja átalakítani, ahol az érvénytelenség megállapítása esetén - további jogkövetkezmények alkalmazhatósága híján - kizárólagos jogkövetkezményként végrehajtás megszüntetése (korlátozása) jogkövetkezmény alkalmazására kerülhet sor.** Az ezen bekezdésben írtak szerinti átalakítási módozat alapján feltételezetten létrejövő per jogi környezet a továbbiakban a **Koncepció I.** Vitatható, hogy a „párhuzamos perlési anomália” felszámolása mögött meghúzódó, joggyakorlat-elemző csoport által is hivatkozott jogbiztonsági elvre alapítva ésszerű-e - a javasolt jogszabály-módosításokon keresztül - a Koncepció I. megvalósítása. Ezen kérdésre a jelen írás még érdemben választ fog keresni.

Mindazonáltal a jelen pont első, második és harmadik bekezdése szerinti hivatkozások alapján fel kell hívni a figyelmet arra, miszerint az a csak félig kimondott álláspont olvasható ki az Összefoglaló véleményből (és megszületésének időpontjából), miszerint a joggyakorlat-elemző csoport nem veti el annak lehetőségét sem, hogy egy esetleges jogszabály-módosítást követően **végrehajtás megszüntetése kizárólag egyéb, a felek közöttiösszegszerű elszámolásra is kiterjedő jogkövetkezmény egyidejű alkalmazása mellett legyen kérhető** (az ezen bekezdésben írtak szerinti átalakítási módozat alapján feltételezetten létrejövő per jogi környezet a továbbiakban a **Koncepció II.**). Azaz egy esetleges jogszabály-módosításnak az előző bekezdésben hivatkozott kérdéskörön túl az is a tétje lehet, hogy fennmarad-e a végrehajtási eljárás alávont adósok azon jogérvényesítési lehetősége, hogy a követelés érvényes létrejötté hiányában egyidejű elszámolási kötelezettség nélkül kezdeményezhessék peres úton a velük szemben foganatosított végrehajtási eljárás megszüntetését.

II. Jogszabály-módosítási javaslattal érintett Jogintézmény lényege a vonatkozó hatályos jogszabályi rendelkezés és az ahhoz kapcsolódó joggyakorlat tükrében

A Pp. 369. § a) pontjában szabályozott, a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per önálló jogintézmény, a magyar jogrendszer szerves része (lásd IV. fejezet). Megszüntetési- és Korlátozási per kizárólag végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás esetén alkalmazható (Pp. 369. §), végrehajtási lappal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás esetén nem (Pp. 368. §).

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

A Pp. 369. §-a szerint szélesebb körben adott a lehetőség végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per megindítására, mint ahogy azt a Pp. 368. §-ában szabályozott esetek lehetővé teszik. Ennek az az oka, hogy míg a végrehajtási lap kiállítása esetén a végrehajtandó határozat kontradiktórius eljárásban, bizonyítás eredményeként születhet csupán meg, az okirat záradékolását megelőzően ilyen eljárásra, a felek nyilatkozatainak vizsgálatára, értékelésére nem kerül sor, a záradékolt okiratba foglalt követelés jogosságát bíróság nem vizsgálja, illetve az közvetlenül végrehajtható. Ezért, ha az adós a végrehajtási záradékkal ellátott okiratra alapított követelést jogtalanak tartja, a megindítandó végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perben minden vitás kérdést felvethet, így különösen a követelés jogalapját is vitathatja: ilyenkor gyakorlatilag a végrehajtási eljárás megindítását követően, utólagosan bonyolódhat le az a jogvita, amelyre a végrehajtási lap alapjául szolgáló határozatban foglalt követelés esetén a végrehajtandó határozat meghozatalát megelőzően kerül sor.

A **Kúria mint felülvizsgálati bíróság** a **Pfv.I.20.728/2013/6. számú ítéletében** összefoglalta a további legfontosabb jogi ismérveket:

„... a végrehajtás megszüntetése iránti perben a keresetnek nem kell kifejezett kérelmet tartalmaznia sem a szerződés érvénytelenségének megállapítására, sem az érvénytelenség valamely jogkövetkezményének alkalmazására, elegendő, ha a felperes az érvénytelenségi ok megjelölésével hivatkozik a követelés érvénytelenségére és ennek alapján a végrehajtás megszüntetését kéri. A Pp. 369. § a) pontja értelmében a végrehajtás megszüntetése iránti per alapja a követelés érvénytelensége, közömbös, hogy az alperes a végrehajtást milyen végrehajtható okirat alapján kezdeményezte, jelentősége annak van, hogy a végrehajtani kívánt követelés érvényesen létrejött-e, az adott ügyben pedig a követelés a kölcsönszerződésen, nem pedig az egyoldalú kötelezettségvállaló nyilatkozaton alapult. A Hpt. 213. § (1) bekezdésének megfelelően a jogszabályhely rendelkezéseinek megsértése esetén a teljes kölcsönszerződés semmisségét kell megállapítani, részleges érvénytelenség alkalmazásának nincsen helye.”

„... a végrehajtás megszüntetésére (korlátozására) indult perben - a kereset korlátai között maradván - a bíróság ítéletének rendelkező részében a végrehajtás megszüntetéséről (korlátozásáról rendelkezhet), azonban nem nyilváníthatja ki a végrehajtás alapját képező szerződés érvénytelenségét és nincsen lehetőség az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására sem. Mindezek az indokolás megállapításai maradnak eredményes perlés esetén mint a végrehajtás megszüntetésének (korlátozásának) indokai. A kereset és a keresettel kiváltható joghatás eltérése miatt a végrehajtás megszüntetése (korlátozása) és az érvénytelenség megállapítása iránti perek párhuzamos megindítása nem eredményez perfüggőséget, ugyanakkor az érvénytelenségi per lefolytatása nem előfeltétele a végrehajtási per megindításának.”

Röviden hivatkozunk továbbá a **Miskolci Törvényszék 2.Pf.21.032/2013/12. szám** alatt meghozott jogerős ítéletének indoklását:

„A törvényszék rámutat: miután a jelen pertárgya a végrehajtás megszüntetése, és a végrehajtás megszüntetésének törvényi feltétele annak bizonyítása, hogy a követelés érvényesen nem jött létre, a szerződés semmisségének megállapításához egyetlen ok is elegendő, ez az egész szerződés semmisségét eredményezi.

A törvényszék álláspontja szerint a semmisségi jogkövetkezmények megállapításának érdekében a peres felek igényt ezen eljárásban nem érvényesítettek, de nem is érvényesíthetnek, mert a végrehajtás megszüntetése iránti perben a bíróság a semmisség jogkövetkezményét csak annyiban vonhatja le, hogy a semmisség okán az érvénytelenség általános jogkövetkezménye az, hogy az ilyen ügyletre nem lehet jogot alapítani, vagyis a felek által célzott joghatások nem érhetők el. Ez az a jogkövetkezmény, amelyet semmisség esetén a bíróságnak hivatalból kell alkalmazni, illetve amelyre - ha a törvény

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

kivételt nem tesz – bárki határidő nélkül hivatkozhat. Erre mutatott rá a Legfelsőbb Bíróság az 1/2010. (VI.28.) PK véleményének 2. pontjában.”.

A fentiek értelmében a Megszüntetési per (azaz a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési per) tárgya kizárólagosan a végrehajtási eljárás alapjául szolgáló követelés érvényes létrejöttének megítélése. A Pp. 369. § a) pontjának nyelvtani értelmezéséből egyértelműen levezethető, miszerint a Megszüntetési perben az eljáró bíróságnak a végrehajtási eljárás alapját képező, végrehajtási záradékkal ellátott okirat érvényes létrejöttének megítélésére kell szorítkoznia, az érvénytelenség általános jogkövetkezményein túlmenően annak **a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény** (a továbbiakban az **új Ptk.**) 6:110., 6:112. és 6:113. §-ai, illetve **a Polgári törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény** (a továbbiakban a **régi Ptk.**) Ptk. 237. §-a szerinti jogkövetkezményeit (a hivatkozott paragrafusok a továbbiakban együttesen a **Ptk. szerinti jogkövetkezmények**) nem jogosult vizsgálni, levonni és alkalmazni sem hivatalból, sem a felperes kérelmére, sem az alperes ezirányú ellenkérelmére vagy viszontkeresetére. Ezt az esetet az Összefoglaló vélemény IV.II.3. pontja a 15. oldalon a következők szerint határozza meg: *„Ha a Pp. 369.§ a) pontja szerinti perben az nyer bizonyítást, hogy a követelés részben nem jött létre érvényesen, azonban a „létre nem jött” rész nem különíthető el, és ezáltal az egész szerződés megdől, a végrehajtást meg kell szüntetni. Ekkor ugyanis „nem marad” végrehajtható követelés, „nem marad” olyan érvényes jogügylet, amelyhez a közvetlen végrehajtás lehetősége biztosítható lenne.”*

Megszüntetési perben speciálisan az érvénytelenség Ptk. szerinti jogkövetkezményei kizárólag akkor vonandóak le, amennyiben az eljáró bíróság az Összefoglaló vélemény IV.II.3. pontjában hivatkozott első és második álláspont valamelyikét képviseli (13. o.), továbbá az Összefoglaló vélemény idevágó, ugyanezen pontban tett megállapítása szerint akkor, amikor a „létre nem jött” követelés vagy követelésrész a „létrejött” követeléstől vagy követelésrésztől elkülöníthető (14. o.).

Korlátozási perben (azaz a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás korlátozási perben) az érvénytelenség az érvénytelenség Ptk. szerinti jogkövetkezményei értelemszerűleg levonandóak, mivel a végrehajtási eljárás korlátozásának helyes mértéke kizárólag a végrehajtható követelés összegének meghatározásán keresztül állapítható meg.

III. Jogszabály-módosítás javaslat kapcsán felmerülő jogelvek és egyéb motívumok

III.1. Jogbiztonság

Az Összefoglaló vélemény a fenti I.1. pontban hivatkozott módosítási javaslatokat egyetlen jogelvre, a jogbiztonságra vezeti vissza (Összefoglaló vélemény V. fejezet). Ezen fejezet rögzíti miszerint, a jogbiztonság elvét a „párhuzamos perindítási anomália” felszámolása és kellő mélységű bizonyítás biztosítotttsága szolgálja. Ugyanezen fejezet rögzíti, miszerint a Harmadlagos módosítási javaslat oka, hogy a Pp. 370/A. §-ában rögzített szigorú eljárásjogi rendelkezések beiktatása nem járt a kívánt eredménnyel, mivel a határidők nem betarthatóak.

III.2. Közvetlen végrehajthatóság mint „hitelezői alanyi jog”

A Negyedleges módosítási javaslat igen szigorú hitelező-védelmi szabályozást vetít előre, ahol a közvetlenül végrehajtható okirattal bíró hitelező közvetlen végrehajtáshoz való joga már-már mintegy sérthetetlen alanyi jogként jelenik meg: *„... lehetővé kellene tenni, hogy a végrehajtás*

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

megszüntetése esetén, ha az eredeti végrehajtást kérő rövid határidőn belül pert indít új, végrehajtás alapjául szolgáló okirat megszerzése iránt (tipikusan elszámolás iránt), akkor az eredeti végrehajtási eljárásban megtett foglalatások joghatálya legalább biztosítási intézkedésként fennmaradhasson."

III.3. Adósok megítélése

Az Összefoglaló vélemény I. sz. melléklete továbbá igen negatív feltételezésekkel él az adósok motivációit illetően. Az adósokat követelés alól kibújni akaró, fedezetelvonást végrehajtani kívánó személyeknek tünteti fel. A szabályozási környezet átalakításának célja a fentiekén túl – az I. sz. melléklet tanúsága szerint – az alapvetően és általános jelleggel rosszhiszeműnek vélt adósok jogkerülő magatartásának megrendelése – nem is említve a jóhiszemű adósok létét és nem törődve azok érdekeivel. Az I. sz. melléklet idevágó részei a következők:

"Méltánytalan helyzetet idéz elő, ha az egyébként tényszerűen fennálló követelés teljesítése alól az adós kibújhat, és az új, végrehajtás alapjául szolgáló okirat megszerzéséig a tartozás fedezetét elvonhatja."

"... minden más megoldás kizárólag a rosszhiszemű adós jogelkerülő magatartását pártolja és ösztönzi."

IV. Jogszabály-módosítási javaslattal érintett Jogintézmény szabályozásának rövid történeti áttekintése

Az I. fejezetben hivatkozott jogszabály-módosítások kapcsán érdemes röviden áttekinteni, hogy a joggyakorlat-elemző csoport által átalakítani vagy éppen kivezetni szánt Jogintézmény, így különösen a Megszüntetési per jogintézménye mióta, milyen formában, és mennyire szervesen képezi a magyar jogrendszer részét.

IV.1. A jelenleg hatályos szabályozás kialakulása

Hazánkban a **bírószági végrehajtásról szóló 1955. évi 21. törvényerejű rendelet** honosította meg a végrehajtási lapot és a végrehajtási záradékkal ellátott közokiratot (1955. évi 21. tvr. 1. § (2) bekezdés). Ugyanezen jogszabály fogalmazta meg azon jogszabályi rendelkezést, amely tartalmát tekintve jelenleg is változatlan formában hatályos, és alapját képezi a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) pereknek (1955. évi 21. tvr. 42. § (1) bekezdés a) pont).

"42. § (1) a) Ha a végrehajtás végrehajtási záradékkal ellátott okirat alapján történik, végrehajtás megszüntetése, illetőleg korlátozása iránti pernek van helye azon az alapon, hogy az okiratban foglalt követelés érvényesen nem jött létre,"

Ezen rendelkezést a **bírószági végrehajtásról szóló 1979. évi 18. törvényerejű rendelet** szó szerint átvette, majd ezt követően a **polgári perrendtartás kiegészítéséről szóló 1994. évi LIII. tv.** építette be a jogintézményt a Pp-be, a következő, jelenleg is hatályos megszövegezéssel: **"369. § a)** A végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre,".

IV.2. Előzmények

Már a **királyi közjegyzőkről szóló 1874. évi XXXV. törvénycikk** (a továbbiakban a **Kktv.**) is biztosította az adós jogát, hogy az ellene elrendelt végrehajtási

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

eljárás ellen, közvetlenül bíróság előtt megindítandó eljárásban kifogással éljen, amennyiben a végrehajtás alapját képező közjegyzői okiratban foglalt jogügylet érvénytelen. Az ilyen kifogás felől a bíróság végzéssel határozott, amely tekintetében jogorvoslati lehetőség volt biztosított.

X. FEJEZET, Közjegyzői okiratok végrehajthatósága

„113. § b) A kötelezett fél kifogással élhet az elrendelt végrehajtás ellen: ha a végrehajtás alapját képező közjegyzői okiratban foglalt jogügylet érvénytelen;”

„119. § A tárgyalás berekesztése után a bíróság végzésileg határoz. A végzés ellen a törvénykezési szabályok szerinti jogorvoslatnak van helye.”

A fenti rendelkezés szerinti jogintézmény tartalmát és hatását tekintve a Megszüntetési perhez áll legközelebb, mivel annak alapján is (1) már elrendelt végrehajtási eljárás tekintetében, (2) egyetlen- és (3) közvetlenül bíróság előtt megindítható eljárásban, továbbá (4) a végrehajtás alapját képező jogügylet érvénytelensége okán biztosította a jogalkotó az igényérvényesítés lehetőségét.

Itt fontos hangsúlyozni, hogy ellentétben a Megszüntetési perrel, a magyar jogrendszer további, jelenleg hatályos végrehajtás megszüntetésére (korlátozására) lehetőséget adó jogintézményei (**a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. tv.**, a továbbiakban a **Vht.** 41. §, 56. §, 211-216. §) ezen négyes feltételrendszernek nem felelnek meg a következők szerint. Ezen jogintézmények esetében

egyrészt nem biztosított maradéktalanul sem a bírósághoz fordulás közvetlen joga (lásd Vht. 212. § és 224/A. §), sem az egy eljárásban való jogérvényesítési lehetőség (Vht. 56. §);

másrészt nem *„a végrehajtás alapját képező jogügylet érvénytelensége”* (Kktv. 113. § b) pont), azaz a végrehajtani kívánt követelés érvényes létre nem jött (Pp. 369. § a) pont) okán biztosított ezen jogintézmények esetében kezdeményezni a végrehajtás megszüntetését (korlátozását), hanem a végrehajtandó követelés alaktalanságára, megszűnésére (Vht. 41. § és 211. §), más hatóság vagy bíróság jogerős határozatára (Vht. 56. §), illetve kiállítás körében elkövetett tartalmi hibára (Vht. 213. §) tekintettel.

Ezen álláspontot támasztja alá

egyrészt a Pp. 366. §-ának megfogalmazása: *„Ha a végrehajtás megszüntetésére, illetőleg korlátozására a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 41. vagy 56. §-a szerint a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség³, az az adós, aki a végrehajtást sérelmesnek tartja, végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási pert indíthat a végrehajtást kérő ellen.”;*

másrészt a **Kúria Pfv.I.20.423/2014.** számú, szerződés semmisségére alapított végrehajtás megszüntetése iránti ügyben meghozott, már korábban is hivatkozott döntése is, ahol a kereset alapját képező kérdés az egyes semmisségi okok fennállta volt: *„A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.) 41. §-ába valamint 56. §-ába foglalt eseteken kívül a végrehajtás megszüntetését (korlátozását) csak peres úton lehet elérni. Mivel a kereset alapját képező kérdések nem tartoztak a Vht. 41. és 56. §-ának körébe, nem volt akadálya a végrehajtás megszüntetése iránti kereset előterjesztésének.”⁴;*

harmadrészt a **Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság** által meghozott, lényegileg a Kúria döntésével azonos álláspontra helyezkedő, **47.Pf.635.322/2013/2. számú végzése** is.

³ Kiemelés a szerzőtől.

⁴ Kiemelés a szerzőtől.

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

Fenti IV.1. és IV.2. pontok alapján kijelenthető, hogy adott végrehajtási eljárás alapját képező követelés (jogügylet) érvényes létre nem jövetelére alapított, végrehajtás megszüntetési (korlátozási), bíróság előtti igényérvényesítési lehetőség egyrészt a magyar jogrendszer szerves részét mintegy száznegyven éve; másrészt hetven éve gyakorlatilag változatlan tartalommal része a magyar jogrendnek.

V. A Módosítási javaslatok a vonatkozó jogelvek, célok, értékek és motívumok tükrében

Jelen fejezet kapcsán általános jelleggel hivatkozunk a fenti I.2.1. pontot, miszerint a „párhuzamos” perindításnak nevezett, érvénytelenség megállapítási és végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per egyidejű megindításából fakadó anomália a devizaalapú kölcsönökkel kapcsolatos perlési hullám okán került úgymond a joggyakorlat látókörébe. Ebből értelemszerűleg következik, hogy a Jogintézményre vonatkozó Módosítási javaslatok leginkább a devizaalapú kölcsönök adósainak (akik jellemzően fogyasztók) jogérvényesítési lehetőségeire lehetnek kihatással. Márpedig egy jogszabály-módosítási javaslat megtételekor nem hagyható figyelmen kívül az érintett személyi kör jellege (különösen, ha az a vonatkozó jogszabályok értelmében speciális jogvédelemre jogosult), illetve a jogszabály-módosítási javaslat érintett személyi körre várhatóan gyakorolt hatása. Itt hivatkozunk, hogy a Kormány 2015. január 14. napján megtartott ülésén elfogadott „Az új polgári perrendtartás koncepciója” (a továbbiakban a **Koncepció**)⁵ is rögzíti annak 38. és 41. oldalán a Szerkesztőbizottság is magáévá teszi a gyengébbik fél védelmének, azaz a fogyasztó védelmének gondolatát.

V.1. Kritikai megjegyzések a jogbiztonság jogelve kapcsán

Az Összefoglaló vélemény jogbiztonság elvét szolgáló módosítási javaslatai által elérni kívánt célok („párhuzamos” perindítási anomália felszámolása, kellő mélységű bizonyítás lehetőségének biztosítása, gyakorlatban is tartható határidők előírása) alapvetően helyesek, mindazonáltal elsődlegesen megvizsgálandó, hogy ezen jogelv és célok mellett a Jogintézmény tekintetében milyen egyéb jogelvek és azok által védett értékek veendők figyelembe; másodlagosan megvizsgálandó, hogy az Összefoglaló véleményből kiolvasható célok elérésére javasolt Módosítási javaslatok (más szóval technikai lépések) okán a további jogelvek és az azok által védett értékeket sérülhetnek-e; amennyiben sérülhetnek, harmadlagosan megvizsgálandó, hogy a sérelem szükséges-e, amennyiben szükséges, negyedlegesen megvizsgálandó, hogy a sérelem milyen koncepció mellett minimalizálható, és tehető ezáltal arányossá.

V.1.1. Jogintézményt érintő további jogelvek és azok által védett értékek

Álláspontunk szerint a Jogintézmény tekintetében a következő jogelvek veendők mindenekelőtt figyelembe.

Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése:

⁵ A Koncepció teljes szövege a következő linken ismerhető meg:

<http://www.kormany.hu/download/f/ca/30000/20150128%20Az%20C3%BAj%20polg%C3%A1ri%20perrendtart%C3%A1s%20koncepti%C3%B3ja.pdf>

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

*„Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és **védi a fogyasztók jogait**⁶.”*

Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése:

*„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan **bíróság** tisztességes és nyilvános tárgyaláson, **ésszerű határidőn belül bírálja el**⁷.”*

Emberi Jogok Európai Egyezménye 6. cikk, Tisztességes tárgyaláshoz való jog:

*„Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által létrehozott független és pártatlan **bíróság** tisztességesen nyilvánosan és **ésszerű időn belül tárgyalja, és hozzon határozatot polgári jogi jogai és kötelezettségei tárgyában**⁸, illetőleg az ellene felhozott büntetőjogi vádak megalapozottságát illetően...”*

Emberi Jogok Európai Egyezménye 13. cikk, Hatékony jogorvoslathoz való jog:

*„Bármelynek, akinek a jelen Egyezményben meghatározott jogait és szabadságait megsértették, joga van ahhoz, hogy **a hazai hatóság előtt a jogsérelem hatékony orvoslását kérje**⁹ az esetben is, ha e jogokat hivatalos minőségben eljáró személyek sértették meg.”*

EU Alapjogi Charta¹⁰ 38. cikk, A fogyasztók védelme:

„Az Unió politikáiban biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét.”

EU Alapjogi Charta 47. cikk, A hatékony jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való jog:

*„Mindenkinek, akinek az Unió joga által biztosított jogait és szabadságait megsértették, az e cikkben megállapított feltételek mellett joga van a bíróság előtti **hatékony jogorvoslathoz**¹¹.*

*Mindenkinek joga van arra, hogy ügyét a törvény által megelőzően létrehozott független és pártatlan **bíróság** tisztességesen, nyilvánosan és **ésszerű időn belül tárgyalja**¹². Mindenki számára biztosítani kell a lehetőséget tanácsadás, védelem és képviselő igénybevételeéhez.*

Azoknak, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel, költségmentességet kell biztosítani, amennyiben az igazságszolgáltatás hatékony igénybevételeéhez erre szükség van.”

A fogyasztóvédelmi hivatkozások kapcsán hivatkozunk a jelen V. fejezet fenti első bevezető bekezdésére.

Így megállapítható, hogy az Összefoglaló véleményben hivatkozott jogbiztonsági elv és annak érvényesülése érdekében elérni kívánt célok

⁶ Kiemelés a szerzőtől.

⁷ Kiemelés a szerzőtől.

⁸ Kiemelés a szerzőtől.

⁹ Kiemelés a szerzőtől.

¹⁰ Az Alapjogi Charta elismeri és uniós jogszabályokban rögzíti az uniós polgárok és lakosok személyi, polgári, politikai, gazdasági és szociális jogainak széles körét. Szövege kiegészíti az Európa Tanács által kezdeményezett, az emberi jogokról szóló európai egyezményt. A Charta nyilatkozat formájában a Lisszaboni Szerződés csatolmánya. A Charta csak akkor alkalmazandó a tagállamokra, ha azok uniós jogot hajtanak végre. Ha egy egyén úgy véli, hogy egy nemzeti hatóság megsértette a Chartát az uniós jog végrehajtása során, panasszal fordulhat a Bizottsághoz, amely hatáskörrel rendelkezik ahhoz, hogy kötelezettségszegési eljárást indítson a tagállam ellen.

¹¹ Kiemelés a szerzőtől.

¹² Kiemelés a szerzőtől.

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

(„párhuzamos” perindítási anomália felszámolása, kellő mélységű bizonyítás lehetőségének biztosítása, gyakorlatban is tartható határidők előírása) mellett a Jogintézmény tekintetében számos egyéb jogelv és azok által védett érték veendő figyelembe:

- (1) fogyasztók jogainak magas szintű védelme;
- (2) igényt hazai bíróság ésszerű határidőn belől tárgyalja és bírálja el;
- (3) hatékony jogorvoslathoz való jog.

V.1.2. Módosítási javaslatok (azaz az Összefoglaló véleményből kiolvasható célok elérésére tett technikai lépések) viszonya a további jogelvekkel, tekintettel a további jogelvek által védett értékek sérelmére

A jelen V. fejezet fenti első bevezető bekezdésére és a fenti V.1.1. pontban hivatkozott, fogyasztóvédelmi alapelvekre tekintettel a Jogintézmény átalakítását célzó minden egyes javaslat egyben fogyasztóvédelmi szempontból is releváns és vizsgálandó.

Álláspontunk szerint leszögezhető, hogy az Összefoglaló vélemény az általa kitűzött – egyébként támogatandó – célok elérése végett olyan perjogi környezet létrehozását vázolja fel (Konceptió I. vagy Konceptió II.), amely sérti a fenti V.1.1. pontban hivatkozott jogelveket és azok által védett értékeket, a következők szerint.

V.1.2.1. Konceptió I.

A **Konceptió I.** soron kívül tárgyalandó vagyoni jogi perré kívánja átalakítani a Jogintézményt, azaz a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) pereket, ahol az érvénytelenség kizárólagos jogkövetkezménye a végrehajtási eljárás megszüntetése (korlátozása). A Konceptió I. esetében a sérelem abban áll, hogy vagyoni jogi perben az adós (aki jellemzően fogyasztó) végrehajtás megszüntetési (korlátozási) igénye tárgyában az eljáró bíróságnak – a jelenleg alkalmazott különleges eljárási rendhez képest – csupán hosszadalmasabb eljárást követően áll módjában határozatot hozni. Ezért a Konceptió I. nem szolgálja a fogyasztók jogainak magas szintű védelmét, nem biztosítja az ésszerű határidőn belüli tárgyalást és elbírálást, valamint a hatékony jogorvoslathoz való jogot.

Meglátásunk szerint az ezen sérelmek mögött meghúzódó alapvető koncepcionális probléma kétrétű.

Egyrészt az Összefoglaló vélemény által kitűzött célok („párhuzamos” perindítási anomália felszámolása, kellő mélységű bizonyítás lehetőségének biztosítása, gyakorlatban is tartható határidők előírása) elsődlegesen jogszolgáltatási szempontokat, úgymond a „bírói szempontból praktikus pervezetés” megteremtését szolgálják.

Másrészt az Összefoglaló vélemény a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) adósi igényt járulékos és nem elsődleges igényként kezeli, így figyelmen kívül hagyja azon eminens jelentőségű tény, miszerint a Jogintézmény létének az oka az, hogy míg a végrehajtási lap kiállításának esetén a végrehajtandó határozat kontradiktórius eljárásban, bizonyítás eredményeként születhet csupán meg, az okirat záradékolását megelőzően ilyen eljárásra, a felek nyilatkozatainak vizsgálatára, értékelésére nem kerül sor, a záradékolás okiratba foglalt követelés jogosságát bíróság nem vizsgálja, illetve az közvetlenül végrehajtható. Más szavakkal élve, figyelmen kívül hagyja azon akceptálható adósi elvárást, hogy amennyiben az adós hozzájárult adott követelés közvetlen végrehajthatóságához, azaz ahhoz, hogy jogvita esetén a kapcsolódó bírósági eljárás csupán a végrehajtási eljárás megindítását

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

követően, utólagosan bonyolódjon le, akkor annak a lehető leggyorsabban és a központi kérdésre fókuszálva, azaz a végrehajtás lefolytathatóságát (megszüntetését/korlátozását) elsődleges (és nem járulékos) tárgyául megtevé kell lezajlania.

V.1.2.2. *Koncepció II.*

A **Koncepció II.** olya soron kívül tárgyalandó vagyoni jogi perré kívánja átalakítani a Jogintézményt, azaz a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) pereket, ahol az érvénytelenség jogkövetkezményeként a végrehajtási eljárás megszüntetése (korlátozása) kizárólag egyéb, a felek közötti összecszerű elszámolásra is kiterjedő jogkövetkezmény egyidejű alkalmazása mellett legyen kérhető.

Hivatkozunk a Koncepció I. kapcsán előadottakat, a következő kiegészítéssel. Egy olyan jogszabály-módosítás, amely a Koncepció II. megvalósításán keresztül megfosztaná az adósokat attól a lehetőségtől, hogy a követelés érvényes létrejötté hiányában egyidejű elszámolási kötelezettség nélkül kezdeményezhessék peres úton a velük szemben foganatosított végrehajtási eljárások megszüntetését, igen súlyosan korlátozná jogérvényesítési lehetőségüket, továbbá gyakorlatilag biztosítaná a hitelezők részére a végrehajtási eljárás folyamatos fenntartásának lehetőségét. Egy ilyen perjogi környezeti átalakítás

egyrészt felborítaná a hitelezők és adósok jogérvényesítése kapcsán óvando és fenntartandó egyensúlyi helyzetet,

másrészt végképp teljes mértékben összeegyeztethetetlen lenne az V.1.1. pontban hivatkozott fogyasztóvédelmi jogelvekkel.

V.1.3. *A további jogelvek és az azok által védett értékek sérelmének szükségessége és arányossága*

Álláspontunk szerint a további jogelvek és az azok által védett értékek sérelmének bekövetkezése nem szükségszerűség. A Jogintézmény az elmúlt hetven évben be tudta tölteni szerepét, arra a jövőben is alkalmas.

Mindazonáltal, amennyiben az Összefoglaló véleményben megfogalmazott célok mindenképp érvényesítendőek, azok elérhetőek egyéb, az adósok (fogyasztók) érdekeit nem sértő, és a jelenlegi szabályozáshoz képest hitelezőket sem hátrányosabb helyzetbe hozó, egyben a bíróságok működését is kellő módon elősegítő konstrukcióban is.

A „**párhuzamos**” perlési anomália felszámolása megoldható lehet az Összefoglaló vélemény által jelenleg is helyesnek talált gyakorlat általános érvényűvé tételével (IV.I.3-4. pontok)¹³, amely joggyakorlati egységesítés minden további nélkül biztosítható lehet a Kúria hatáskörében, azonos tartalmú polgári jogegységi határozat meghozatalával.

¹³ **A joggyakorlat-elemző csoport tagjai egybehangzóan – az I.1. pontban, a Pp.130.§ (1) bekezdése d) pontjának alkalmazhatóságával kapcsolatban kifejtettekhez kapcsolódóan – „A” pontban kifejtett álláspontot foglalták el, amely szerint ugyanazon felek között ugyanazon tényalapra alapítottan, ugyanazon érvénytelenségi okkal kapcsolatban indított „párhuzamos” perindítás esetén az érvénytelenség az előkérdés, ezért a Pp.152.§ (2) bekezdése alapján a Pp.369.§ a) pontja szerint végrehajtási per felfüggeszthető. Az „előkérdés” abban áll, hogy a végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per az érvénytelenség egyik jogkövetkezményeként fogható fel.” ...**

„A joggyakorlat-elemző csoport tagjainak egyhangú véleménye szerint az előző pontban említett és javasolt felfüggesztés kiküszöböli, hogy a „párhuzamosan” indított perekben ugyanazon érvénytelenségi ok megítélése kérdésében eltérő eredmény szülessen. Ha az említett kérdésben mégis eltérő tartalmú jogerős bírói döntések meghozatalára kerül sor, az „A/a.” válasznak megfelelően az érvénytelenségi perben hozott jogerős ítélet a Pp.260.§ (1) bekezdésének a) pontja szerint alapot ad a végrehajtási per újítására.”

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

Ebben az esetben a Jogintézmény érdemi tulajdonságai és történeti folytonossága sem sérülnének. Ezen túlmenően, meghagyná az érintett felek választási szabadságát, miszerint az érvénytelenség megállapítása és jogkövetkezményeinek levonása vagy a végrehajtási eljárás megszüntetése (korlátozása) legyen az általa érvényesített igény – amennyiben valamely fél akként ítélné meg, hogy az érvénytelenség kérdését a peres eljárás tárgyául kívánja megtenni, kiszámítható jogi környezetben lehetősége lenne érvénytelenségi pert indítani, aminek lefolytatásáig a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) per meg sem indítandó vagy megindítása esetén felfüggesztendő.

A **kellő mélységű bizonyítás biztosítottsága** álláspontunk szerint olyan cél, amely ugyancsak biztosítható (és jórész már biztosított is) a Jogintézmény érdemi átalakítása nélkül is. Ismét hivatkozunk a jelen V. fejezet bevezető bekezdését, amely a devizaalapú kölcsönökkel kapcsolatos perlési hullámot hivatkozza.

Egyrészt az érvénytelenség megítélése jogkérdés, ahol széleskörű bizonyítási eljárásnak általában nincsen helye, másrészt a 6/2013. PJE és 2/2014. PJE határozatok kellő iránymutatást nyújtottak az eljáró bíróságoknak az érvénytelenség megítéléséhez, harmadrészt az eljáró bíróságok eddig is az érdemi döntés megalapozottságát tartották az elsődleges szempontnak (Összefoglaló vélemény IV.I.7.).

Az Összefoglaló vélemény azon hivatkozása sem áll meg álláspontunk szerint, miszerint a járásbíróságok ne lennének szakmailag kellően felkészültek a követelés érvényes létre nem jöttére alapított végrehajtás megszüntetési (korlátozási) perek tárgyalására. Itt hivatkozunk ismét a 6/2013. PJE és 2/2014. PJE határozatokra. Előadjuk továbbá, hogy ezen vélt szakmai kompetenciahiány szükség esetén egyszerűen kezelhető azáltal, ha ezen peres eljárásokat a jogalkotó első fokon törvényszéki hatáskörbe utalja.

A **Pp. 370/A. §-ában rögzített szigorú eljárásjogi rendelkezések kivezetését** nem támogatjuk. Az Összefoglaló vélemény is rögzíti (IV.I.7.), miszerint ezek be nem tartása a joggyakorlat értelmében sem szankcionálandó szabályszegések¹⁴. Mindazonáltal a gyakorlati tapasztalatokra alapozva lehetőség van olyan ésszerűbb eljárási határidők meghatározására, amelyek – a soronkívüliséghez képest – továbbra is jóval szigorúbbnak minősülnek és különleges eljárási rendben biztosítják az eljárás gyors lefolytatását.

V.2. Közvetlen végrehajthatóság mint „hitelezői alanyi jog”

Az Összefoglaló vélemény I. sz. mellékletében megfogalmazott Negyedleges módosítási javaslat okán rögzítendő, hogy a közvetlen végrehajthatóság nem hitelezői alanyi jog és nem is hitelezői alapjog. A Negyedleges módosítási javaslat gyakorlatilag érvényesen létre nem jött követelés tekintetében is biztosítani akarja a közvetlen és folyamatos végrehajtás alá vonás fenntartását, a Jogintézmény formálissá tétele mellett.

¹⁴ „**Betarthatók-e a Pp.370/A.§-ában el_írt határidők? E határidők elmulasztását a másodfokú bíróság súlyos eljárási szabálysértésnek értékeli-e?**

A bíróságok kivétel nélkül azt közölték: az első fokon eljáró bíróságok törekszenek a Pp.370/A§-ában előírt szigorú határidők betartására, de elsősorban a kézbesítés és a bizonyítás nehézségei miatt ez ritkán sikerül. Ugyanakkor a másodfokú bíróságok a határidők mulasztását nem tekintik súlyos eljárási szabályszegésnek és nem szankcionálják, azaz emiatt nem helyezik hatályon kívül az elsőfokú bíróság ítéletét, hiszen a hatályon kívül helyezés éppen a jogalkotó szándékával ellentétes következménnyel, az eljárás elhúzódnásával járna.”

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

Ezen pont tárgyalásakor sem áll módunkban eltekinteni a jelen fejezet bevezető bekezdésétől, miszerint egy esetleges jogszabályi koncepcióváltás elsődlegesen a devizaalapú kölcsönök jellemzően fogyasztó státuszú adósaira lennének kihatással. Ezen körülményre tekintettel a vonatkozó jogszabályi környezet akként alakítandó, hogy az – a hitelezői érdekek aránytalan sérelme nélkül – fogyasztóvédelmi célokat is szolgáljon. Az előző bekezdésben írtak szerint a Negyedleges módosítási javaslat erre teljes mértékben alkalmatlan, a hatályos szabályozáshoz viszonyítva kifejezetten a hitelezői érdekérvényesítést szolgálja.

A hatályos szabályozás álláspontunk szerint a fogyasztóvédelmi célokat megfelelően szolgálja a hitelezői érdekek aránytalan sérelme nélkül, ezen status quo hitelezői érdekek mentén történő megtörése elfogadhatatlan.

Itt hivatkozunk, hogy a Negyedleges módosítási javaslat azon érvelése, miszerint *„Méltánytalan helyzetet idéz elő, ha az egyébként tényszerűen fennálló követelés teljesítése alól az adós kibújhat, és az új, végrehajtás alapjául szolgáló okirat megszerzéséig a tartozás fedezetét elvonhatja”,* nem kellően cizellált és végiggondolt.

Jogrendszerünk általános gyakorlata, hogy a követelés jogosságának bíróság általi jogerős elbírálását követően nyílik meg végrehajtási cselekmények alkalmazásán keresztül az út a teljesítés kikényszerítésére. Így a közvetlen végrehajtási jog, mint többletjogosultság esetleges elvesztése nem jelenti azt, hogy a teljesítés alól a kötelezett kibújhatna, arra továbbiakban is köteles lesz, de azt kikényszeríteni a hitelező a továbbiakban már „csak” a Pp. által általánosan biztosított eljárési rend szerint tudja.

Itt fontos leszögezni (ismételten visszautalva a jellemzően professzionális hitelintézetek által fogyasztóknak nyújtott devizaalapú kölcsönökre) a következőket is. Egyrészt ezen közvetlen végrehajtási jog többletjogosultság elvesztéséhez jellemzően a hitelező felelősségi körében felmerülő jogszabálysértés vezet (tartalmi és formai követelményeket előíró jogszabályok megsértése, pl. a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény 210. § és 213. §-a). Másrészt a hitelezők ezen jogviszonyokban jellemzően további biztosítékokat kötöttek ki a maguk javára az adósi teljesítés biztosítása végett (kezesség és jelzálogjog), azaz ezek kellően biztosított követelések. A fedezet elvonási utalással kapcsolatban röviden visszautalunk az előző mondatban hivatkozott további biztosítékok általános alkalmazására.

V.3. Adósok megítélése

Az Összefoglaló vélemény I. sz. melléklete igen negatív feltételezésekkel él az adósok motivációit illetően (lásd III.3. pont).

„Méltánytalan helyzetet idéz elő, ha az egyébként tényszerűen fennálló követelés teljesítése alól az adós kibújhat, és az új, végrehajtás alapjául szolgáló okirat megszerzéséig a tartozás fedezetét elvonhatja.”

Ezen idézet kapcsán hivatkozunk az V.2. pont negyedik, ötödik és hatodik bekezdését. Hivatkozunk továbbá, hogy ezen állásfoglalás az adósokat általános jelleggel követelés alól kibújni akaró, fedezetelvonást végrehajtani kívánó személyeknek tünteti fel.

„... minden más megoldás kizárólag a rosszhiszemű adós jogelkerülő magatartását pártolja és ösztönzi.”

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

Álláspontunk szerint a szabályozási környezet átalakításának nem lehet motívuma egy olyan általánosító és egyoldalú állásfoglalás, miszerint az adósok rosszhiszeműek és jogelkerülők.

Ezen téves alapról kiindulva születhettek meg a Negyedleges- és Ötödleges módosítási javaslatok, amelyek teljes mértékben figyelmen kívül hagyják a jóhiszemű adósok létét, azok érdekeit és jogait, a méltányosságot, az V.1.1. pontban hivatkozott jogelveket és azok által védett értékeket. Habár az általánosítás eszközével élni számos esetben értelemszerűleg szükséges, mindenfajta általánosítással óvatosan kell bánni, különösen akkor, ha az negatív értékítéletet hordoz magában és egy adott társadalmi csoportot (jelen esetben az adósokat) bélyegezhet meg.

Egyértelműsítjük még egyszer, hogy a közvetlen végrehajtás nem „hitelezői alanyi jog”, annak a Jogintézményen keresztüli megszüntetése (korlátozása) jogrendszerünkben hagyományosan biztosított adósi jog (lásd IV. fejezet). Ezzel kapcsolatban hivatkozunk, hogy a **Pfv.I.20.423/2014.** számú döntésében a felülvizsgálati kérelmet elbíráló **Kúria** a következőképpen foglalt állást: *„III. A régi Ptk. 4.§ (1) bekezdése alapelv, a polgári jogi jogviszonyokban általános követelményként, kifejezett külön jogszabályi vagy szerződéses rendelkezés hiányában is irányadó magatartási szabályként, elvárhatósági mérceként írja elő a jóhiszeműség és tisztesség követelményét, valamint a kölcsönös együttműködés kötelezettségét. Visszaél a joggal, aki azt minden egyéb cél és érdek nélkül csak azért gyakorolja, hogy ezáltal mást károsítson, sőt joggal való visszaélés az is, ha a jog gyakorlásának más célja is van ugyan, de másnak olyan mértékű károsítását idézi elő, amely nincsen arányban a jog gyakorlása útján elérhető előnnyel. Az adott esetben a végrehajtások megszüntetése iránti per kezdeményezésével a felperesek a közvetlen végrehajtás lehetőségét kívánták elhárítani, magatartásuk nem tekinthető visszaélésszerű joggyakorlásnak.”¹⁵*

VI. Konklúzió

Álláspontunk szerint mind a Konceptió I., mind a Konceptió II. megvalósítása hibás jogalkotói lépés lenne. A Konceptió I. - a magyar jogrendszerben hagyományosan meglévő - Jogintézmény részbeni, a Konceptió II. a Jogintézmény teljes felszámolását, és a védekezéshez való jog jelentős korlátozását jelentené. A Jogintézmény - meglátásunk szerint - az elmúlt hetven évben be tudta tölteni szerepét, arra a jövőben is alkalmas, a Konceptió is rögzíti 49. oldalán, miszerint a Szerkesztőbizottság álláspontja szerint a jövőben is létjogosultsága lesz a különleges pereknek, ezek között a végrehajtási pereknek.

Mindazonáltal az Összefoglaló véleményben megfogalmazott, jogbiztonság elvére alapítottan megfogalmazott célok érvényesíthetőek oly módon, hogy, az adósok (fogyasztók) érdekei ne sérüljenek, a hitelezőket se kerüljenek hátrányosabb helyzetbe, és a bíróságok működését is kellő mértékben segítse a létrejövő jogi konstrukció. Az évégett megteendő lépéseket részletesen az V.1.3. pont tárgyalja. Röviden összefoglalva:

(1) A „párhuzamos” perlési anomália felszámolása megoldható lehet az Összefoglaló vélemény által jelenleg is helyesnek talált gyakorlat általános érvényűvé tételével (IV.I.3-4. pontok), amely joggyakorlati egységesítés minden további nélkül biztosítható lehet a Kúria hatáskörében, azonos tartalmú polgári jogegységi határozat meghozatalával.

(2) A kellő mélységű bizonyítás biztosíthatósága álláspontunk szerint olyan cél, amely ugyancsak biztosítható (és jórész már biztosított is). Egyrészt

¹⁵ A Kúria döntésről szóló tájékoztató teljes szövege a következő linken ismerhető meg: <http://lb.hu/hu/sajto/tajekoztato-kuria-donteserol-pfvi204232014-szamu-ugyben>.

Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda

1055 Bp., Balassi Bálint utca 27. I/12.; Tel.: +36-1-794-5508; Fax: +36-1-794-5509; bardos.gergely@externet.hu

az érvénytelenség megítélése jogkérdés, ahol széleskörű bizonyítási eljárásnak általában nincsen helye, másrészt a 6/2013. PJE és 2/2014. PJE határozatok kellő iránymutatást nyújtottak az eljáró bíróságoknak az érvénytelenség megítéléséhez, harmadrészt az eljáró bíróságok eddig is az érdemi döntés megalapozottságát tartották az elsődleges szempontnak (Összefoglaló vélemény IV.I.7.). A járásbíróságok vélt szakmai kompetenciahiánya szükség esetén egyszerűen kezelhető azáltal, ha ezen peres eljárásokat a jogalkotó első fokon törvényszéki hatáskörbe utalja.

(3) A Pp. 370/A. §-ában rögzített szigorú eljárásjogi rendelkezések kivezetése helyett azok módosításával lehetőség van olyan ésszerűbb eljárási határidők meghatározására, amelyek – a soronkívüliséghez képest – továbbra is jóval szigorúbbnak minősülnek és különleges eljárási rendben biztosítják az eljárás gyors lefolytatását.

Álláspontunk szerint az Összefoglaló vélemény I. sz. mellékletének Negyedleges- és Ötödleges módosítási javaslatot képező szakaszai nem képezhetik ésszerű, méltányos jogszabály-módosítás alapját a IV. fejezetben és az V.2. és V.3. pontokban írtak okán, sem jogtörténeti szempontból, sem a figyelembe veendő jogelvekre tekintettel.

Budapest, 2015. július 31.

dr. Bárdos Gergely ügyvéd
Dr. Bárdos Gergely Ügyvédi Iroda